

УДК 338

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ**Трохимець О. І.**, к.е.н., доцент, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя**Трохимець О.І. Концептуальні підходи щодо регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг.**

У статті розглянуто підходи щодо регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг. Виділено три основні групи соціально-орієнтованих товарів і послуг, а саме: продукти харчування, окремі види продуктів перероблення нафти, товари та послуги, які реалізуються за регульованими цінами і тарифами. Розглянуто основні елементи ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг, а саме продукти харчування за переліком та послуги ЖКГ. Зазначено, що огляд основних правових, інституційних, економічних аспектів регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг, доводить, що відсутня чітка взаємодія в системі регулювання цих елементів. Також, не сформовано комплексного концептуального підходу до регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг. В статті зазначені вчені, які розглядали питання регулювання ринку за окремими елементами соціально-орієнтованих товарів та послуг. Представлені підходи вчених щодо регулювання ринку харчових продуктів та ринку послуг ЖКГ. Наведені основні нормативно-правові акти, які регулюють окремі складові ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг. Запропоновано концепцію комплексного регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг.

Trokhymets O. Conceptual approaches to market regulation of social-oriented products and services.

The approaches to market regulation of social-oriented products and services have been considered in the article. Three main groups of socially-oriented products and services are given: food, processing of some kinds of oil, products and services that are sold at regulated prices and tariffs. The basic elements of social and market-oriented products and services, including the list of food products and utility services have been analysed. It is noted that the review of major legal, institutional and economic aspects of the regulation of the market of products and services shows that there is no clear interaction in the regulation of these elements. Also there is no comprehensive conceptual approach to market regulation of social-oriented products and services. The scientists who examined the regulation of the market for individual elements of socially-oriented products and services have been listed in the article. Approaches proposed by the scientists for the regulation of the food market and housing services have been presented in the article. The basic regulations for certain components of socially-oriented goods and services have been mentioned. An integrated concept of social regulation of the market of socially-oriented products and services has been proposed.

Трохимець Е.И. Концептуальные подходы регулирования рынка социально-ориентированных товаров и услуг. В статье рассмотрены подходы по регулированию рынка социально-ориентированных товаров и услуг. Выделены три основных группы социально-ориентированных товаров и услуг, а именно: продукты питания, отдельные виды продуктов переработки нефти, товары и услуги, реализуемые по регулируемым ценам и тарифам. Рассмотрены основные элементы рынка социально ориентированных товаров и услуг, а именно продукты питания по списку и услуги ЖКХ. Указано, что обзор основных правовых, институциональных, экономических аспектов регулирования рынка социально-ориентированных товаров и услуг доказывает, что отсутствует четкое

взаимодействие в системе регулирования этих элементов. Также, не сформирован комплексный концептуальный подход к регулированию рынка социально-ориентированных товаров и услуг. В статье указаны ученые, которые рассматривали вопросы регулирования рынка по отдельным элементам социально-ориентированных товаров и услуг. Представлены подходы ученых по регулированию рынка продуктов питания и рынка услуг ЖКХ. Указаны основные нормативно-правовые акты, регулирующие отдельные составляющие рынка социально-ориентированных товаров и услуг. Предложено концепцию комплексного регулирования рынка социально-ориентированных товаров и услуг.

Постановка проблеми. У комплексі певний перелік продуктів харчування, окремі види продуктів перероблення нафти, товари та послуги, які реалізуються за регульованими цінами і тарифами, представляють собою соціально-орієнтовані товари та послуги. Їх виробництво є невід'ємною частиною національної економіки.

Втім, огляд основних правових, інституційних, економічних аспектів регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг, доводить, що відсутня чітка взаємодія в системі регулювання цих елементів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми регулювання ринків досліджено у працях таких вчених-класиків економічної теорії, як Дж. Кейнс, С.Л. Брю, К. Макконел, П. Самуельсон, А. Сміт. Основні проблеми регулювання, цінового регулювання аграрного ринку та ринку споживчих товарів розглянуто у наукових працях О.Г. Шпикуляка, В.М. Онегіної, Т.М. Попович, О.М. Шпичак, О.Ю. Єрмаков, Л.О. Мармуль, А.М. Собченко, Д.А. Соболев. Економіко-правові засади державного регулювання та регулювання цін на соціально-значущі продукти харчування ґрунтовно досліджено І.М. Посоховим.

Регулювання послуг ЖКГ досліджували такі вчені як Н.І. Верхоглядова, Г. Крамаренко, Г. Онищук. Теоретичні і прикладні питання ефективного функціонування електроенергетичних систем розглядалися у працях М.Е. Гулієва, М.О. Данилюка, В.И. Едельмана, О.Є. Кузьміна, Л.П. Падалко, Б.В. Папкова, Н.І. Чухрай, О.М. Шишова і інших авторів.

Проте, комплексного концептуального підходу до регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг не сформовано. Науково-обґрунтовано та висвітлено підходи регулювання за окремими елементами соціально-орієнтованих товарів та послуг.

Мета статті – проаналізувати концептуальні підходи регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг, визначити комплексний теоретичний підхід щодо регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг.

Викладення основного матеріалу. Соціально-орієнтовані товари та послуги містять у собі три компоненти: *продукти харчування*: борошно пшеничне вищого сорту, хліб з борошна пшеничного вищого сорту, хліб з борошна пшеничного I сорту, хліб житньо-пшеничний, макаронні вироби (вермішель з борошна пшеничного вищого сорту), крупи гречані, рис, яловичина I категорії, свинина, сало, птиця, ковбаса варена I сорту, молоко жирністю 2,5 відсотка, сметана жирністю 20 відсотків, сир м'який, масло, яйця курячі, цукор-пісок, олія соняшникова, картопля, сіль; *окремі види продуктів перероблення нафти*: дизельне паливо, бензин марки А-95, газ скраплений (пропан-бутан), що реалізується через мережу автозаправних станцій; *товари та послуги, які реалізуються за регульованими цінами і тарифами*: електрична енергія, газ скраплений, що відпускається населенню для побутових потреб, тверде паливо, що відпускається населенню для побутових потреб, послуги міського пасажирського транспорту, житлово-комунальні послуги з тепло-, водопостачання, водовідведення, користування житлом (квартирна плата) та утримання житла.

Розглянемо основні елементи ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг, а саме продукти харчування за переліком та послуги ЖКГ. Науковою основою досліджень

проблем розвитку ринку та ролі державного регулювання в підвищенні ефективності ринкових механізмів стали праці зарубіжних вчених: С. Брю, Дж. М. Кейнса, Ф. Котлера, К. Макконелла, А. Маршалла, П. Самуельсона, М. Фрідмена, П. Гейне, Е. Гансена, Дж. Гікса, Й. Шумпетера. Втім, відсутній комплексний механізм розгляду регулювання ринку продуктів харчування в контексті їх соціальної значущості. Варто зазначити, що окремі питання регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг висвітлено вченими, а саме: окремо по ринку цукру, молока, зерна, борошна, послуг ЖКГ, електроенергетики та ін.

Питанням регулювання споживчого ринку свої наукові праці присвятили В.М. Гесць, Дж. Кейнс, Ф. Котлер, А.І. Кредісов, А. Коломієць та ін. У межах дослідження виявлені основні етапи регулювання споживчого ринку. Особливий інтерес до питань регулювання внутрішнього ринку становлять дослідження та праці В. Г. Бодрова, О. П. Борисенка, Н. І. Олійника, О. М. Сафронової, О. М. Соколової. Одним з завдань комплексного дослідження вчених було дослідження важелів демонополізації внутрішнього ринку України та визначення стратегічних пріоритетів державного регулювання вітчизняного внутрішнього ринку.

Теоретичні аспекти регулювання споживчого ринку у своїх дослідженнях розглядала Т.М. Гродецька [1]. Вченим висвітлено пріоритетні напрямки інструментів нормативно-правового та економічного регулювання споживчого ринку: підвищення купівельної спроможності за рахунок зростання доходів населення; розширення пропозиції товарів та послуг вітчизняного виробництва; регулювання цін на соціально значущі товари та послуги; створення умов для розвитку цивілізованої конкуренції в рамках культури підприємництва; зменшення регіональної диференціації за рівнем розвитку споживчих ринків [1]. У своїх дослідженнях О.Г. Шпикуляк [13, с. 4] розглянув та удосконалив концептуальні підходи регулювання аграрного ринку (в нашому випадку – продуктів харчування) з визначенням типологічних характеристик продуктових ринків, а також концептуальні положення формування інституцій та механізмів регулювання аграрного ринку.

Стосовно регулювання споживчого ринку на законодавчому рівні слід виділити Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», Закон України «Про захист прав споживачів». Проте, міжнародна практика регулювання харчових продуктів, які підлягають обов'язковій сертифікації, передбачає інтегровану систему контролю за якістю харчових продуктів, тобто створення єдиного органу з контролю за харчовими продуктами. Наприклад, країни-члени ЄС створили єдині органи чи інтегровані системи контролю харчових продуктів, що охоплюють усі етапи процесу виробництва відповідно до принципу «від лану до столу» — починаючи з поля й закінчуючи роздрібною торгівлею [3].

Також, цікавим є вивчення регулювання попиту та пропозиції на соціально-орієнтовані товари та послуги. Попит та пропозиція тісно пов'язані з ціновим фактором. Питанням державного регулювання цін на продовольчі товари приділялася увага у працях М. Войнаренка, Л. Рибчинської, Н.І. Верхоглядової, Д. Гладких, В. Добровольської, В. Корінева, В. Онегіної, Н. Парижак, О. Покатаєвої, Л. Шкварчук та інших. Особливості й тенденції державного регулювання цін на продовольчі товари розвинених країн знайшли висвітлення у працях В. Беседіна, А. Циганюка, М. Лева, М. Гамана та інших [10, с.25].

Грунтовне дослідження щодо державного регулювання цін на соціально-значущі товари провів Посохов І.М. Окрім теоретичних підходів регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг визначають регулювання на законодавчому рівні. В Україні регулювання цін здійснюється відповідно до законодавства про ціноутворення, а саме, Закону України «Про ціни і ціноутворення» [16] нормативних актів загальнодержавного та місцевих рівнів, які регулюють окремі напрямки політики ціноутворення в країні. О.Г. Шпикуляк та Т.М. Гродецька у своїх наукових роботах окремо виділяли цінове регулювання продовольчого ринку та ринку соціально-значущих товарів.

Державне регулювання цін на продовольчі товари здійснюється на основі постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення повноважень органів

виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)». Також регулювання цін здійснюється на основі Постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку», Постанова КМУ «Про затвердження Порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання»

Аналіз процесів, які відбуваються на споживчому ринку, повинен проводитись за допомогою методів як мікро- так і макроекономічного характеру. Державне регулювання процесу споживання потребує взаємозв'язок споживача-виробника і держави-суспільства. Тобто, встановлення рівноваги на споживчому ринку потребує тісного взаємозв'язку всіх елементів саморегулювання, а саме споживачів-виробників і державного регулювання економічних процесів. Наприклад, Д.А. Соболев у своєму дослідженні пропонує визначення механізму державного регулювання аграрного сектору, а саме: - це система засобів, ринкових і адміністративних важелів, методів і стимулів, орієнтованих на забезпечення продовольчої безпеки держави, гарантування якості та безпеки харчової продукції і сталого ефективного розвитку аграрного сектора [11, с. 7]. Таким чином, можна розглянути окремі елементи регулювання ринку соціально-орієнтованих продуктів харчування.

Таблиця 1 – Огляд основних питань регулювання ринку харчових продуктів

Вчений	Ринок/продукт / Регулювання
О.Г. Шпикуляк [14]	[аграрний ринок] - розкриття сутності регулювання ринку та механізмів його здійснення за інституціональним підходом, що полягає в необхідності всебічного врахування інституціональних факторів і системної розбудови узгоджувальних «відносин» між державними та ринковими регуляторами [13 с.4]; концептуальні підходи до оцінки ефективності та регулювання ринку із застосуванням методики визначення типологічних характеристик продуктових ринків з урахуванням особливостей їх конкурентності та необхідності посилення координації між учасниками та інститутами держави [14 с.4]; - концептуальні положення формування інституцій та механізмів регулювання аграрного ринку...; - напрями підвищення ролі цінового механізму в регулюванні аграрного ринку та забезпеченні еквівалентності міжгалузевого обміну, унормуванні цін, що є необхідною умовою формування можливостей для розширеного відтворення [14 с.4];
Т.М. Попович [8]	[ринку харчових продуктів, споживчих товарів] - обґрунтовано та запропоновано організаційно-функціональний механізм регулювання ринку споживчих товарів, в контексті якого виокремлено параметри взаємодії між учасниками ринку і органами виконавчої влади на національному і регіональному рівнях, визначено критерії та вироблено механізми узгодження державних інтересів та інтересів товаровиробників;
Л.М. Пархоменко [6]	[ринку цукру] - регулювання цін на цукор та цукрові буряки; систематизовано нормативно-правові акти регулювання цін на цукор та цукрові буряки
І.М. Посохов [9]	[Соціально-значущі продукти харчування] - обґрунтування необхідності державного регулювання цін на сучасному етапі розвитку України та вдосконалення системи державного регулювання цін в Україні з урахуванням соціальних індикаторів проведення реформ: рівня бідності, масштабів безробіття, розміру мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму, еластичності попиту за цінами [9 с.3]; проблеми державного регулювання цін та пропозиції з розвитку системи державного регулювання цін [9 с.3].
Д.А. Соболев [11]	[ринку яловичини] - визначення поняття "механізм державного регулювання аграрного сектора", який відображає специфіку функціонування і пріоритети державного регулювання сільського господарства країни [11, с. 5]
В.М. Онегіна [5]	[Сільськогосподарські товаровиробники] - розкрито структуру та обґрунтовано наукове трактування економічної сутності системи державного регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників ... [5 с.4]; виявлено трансформаційні зміни в механізмі державного регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників...; теоретичне обґрунтування необхідності державного регулювання цін на продукцію сільського господарства на основі їх перевірки на відповідність умовам еквівалентності...[5, с.4];

Складено автором на основі авторефератів

За результатом аналізу наукових досліджень стосовно питань регулювання ринку соціально-орієнтованих продуктів харчування можна зробити висновок, що не сформовано комплексної системи регулювання цього ринку та чіткої взаємодії між учасниками ринку (регулювання відносин виробник-посередник-кінцевий споживач та їх взаємодія з регулюючими органами).

Проте ще одним елементом є ринок послуг ЖКГ. Водночас особливості державного регулювання трансформаційних процесів у комунальному господарстві України досліджені в працях В. Баранніка, В. Гончарова, С. Дзезика, А. Кирилук, А. Мельник, Н. Олійника, А. Ткача, В. Федоренка, М. Фігурки, Г. Філюк. Процес надання якісних послуг ЖКГ та їх регулювання розглянуто у роботах Н.І. Верхоглядової, Б.М. Данилишина.

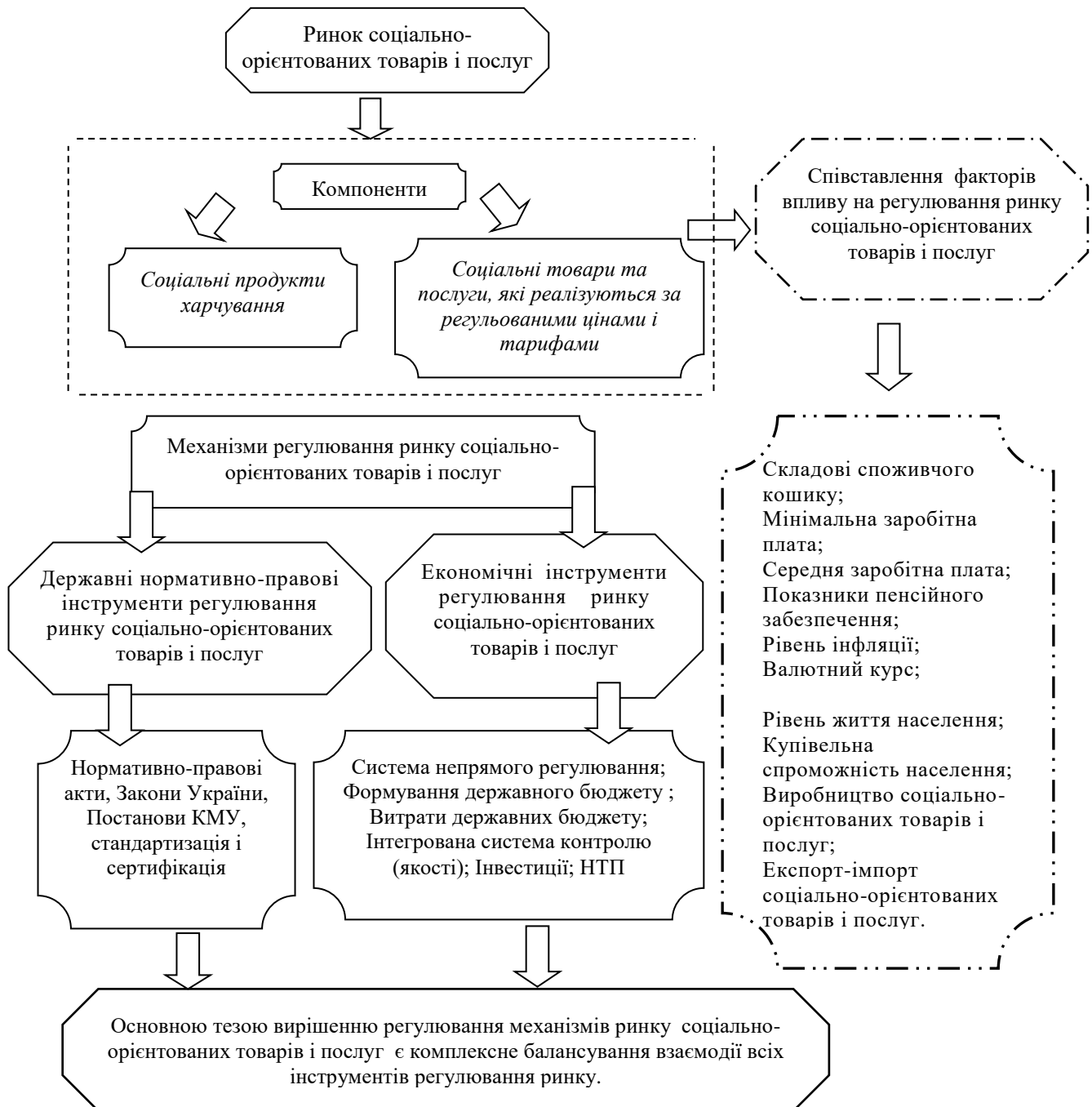

Рисунок 1 – Концепт регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг

Таблиця 2 – Стислий огляд досліджень вчених щодо підходів регулювання послуг ЖКГ

Науковці	Погляди
Фігурка М.С.	побудовано концептуальну модель удосконалення механізму державного регулювання організаційних змін, в якій гармонізовано інтереси учасників теплоенергетичного ринку ЖКГ (теплоенергетичних підприємств, посередників, споживачів, територіальних громад, органів виконавчої влади) через засоби державного впливу на інноваційні пріоритети розвитку підгалузі при реформуванні механізму державної бюджетної підтримки організаційних змін, зокрема субвенціювання, субсидування і торфоутворення [12, с. 3].
Г.М. Філюк	запропоновано концептуально нові підходи до політики державного регулювання процесу формування цін на ринках природних монополій, які полягають, передусім, у запровадженні проміжної форми цінового регулювання на основі поєднання методу коефіцієнтів зміни цін та контролю за обґрунтованістю витрат компанії [13, с.4].
А.О. Кирилюк	доцільність використання інструментів антимонопольної політики, а саме, що при природній монополії, наслідки Існування з точки зору суспільства є доцільним, бо усунення її та створення декількох підприємств може призвести до збільшення витрат на надання послуг і зростання цін. – інструменти - установлення максимальних / мінімальних цін, загальний доступ до інфраструктури [4, с. 34].

Регулювання послуг ЖКГ покладено на департаменти житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрацій. У своїй діяльності вони керуються рядом нормативно-правових актів. Основі з них Закон України «Про енергозбереження», Закон України «Про житлово-комунальні послуги», Закон України "Про державне регулювання у сфері комунальних послуг", Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», Закон України «Про природні монополії», Закон України «Про електроенергетику», Закон України «Про теплопостачання» та ін. Стосовно певних складових соціально-орієнтованих послуг (послуги ЖКГ, теплопостачання, електроенергетика), то вони можуть бути характеризовані як природні монополії, так і функціонувати у конкурентному середовищі. В. Г. Сагір, В.П. Якубенко, С.С. Дзезик, Я.А. Чураков, В.В. Кривуцький розглядали особливості державного регулювання природних монополій. В результаті проведеного дослідження важливо сформулювати концептуальні підходи щодо комплексного регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг, а отже представити концепт регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів і послуг.

Висновки: В результаті дослідження встановлено, що основу регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг становлять нормативно-правові акти (Закони України, Постанови КМУ), які регулюють діяльність суб'єктів господарювання за трьома компонентами ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг.

Важливо розуміти, що єдиного уніфікованого нормативно-правового акту щодо регулювання саме ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг, розробленої концепції не представлено. Тому, вкрай важливо звертати уваги на взаємодію всіх інструментів регулювання ринку в комплексі. Запропоновано концептуальний підхід щодо регулювання ринку соціально-орієнтованих товарів та послуг, який полягає у взаємодії всіх елементів регулювання ринку, а також факторів впливу на групи, які представлені на ринку.

Список використаних джерел:

1. Гродецька Т.М. Трансформація споживчого ринку та його регулювання в перехідній економіці: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 /Т.М. Гродецький. - Харків – 2002, с.20
2. Гуцул Я. В. Проблемы государственного регулирования развития предприятий жилищно-коммунального хозяйства города /Я.В. Гуцул / Экономика. Управление. Инновации. Выпуск № 1 (11). – 2014
3. Державне регулювання внутрішнього ринку України в умовах глобалізації : наук.-метод. розробка / авт. кол. : В. Г. Бодров, Н. І. Балдич, О. П. Борисенко та ін. ; за заг. ред. В. Г. Бодрова. - К. : НАДУ, 2012. - 56 с

4. Кирилюк А.О. Державне регулювання монополізованих ринків України / А.О. Кирилюк. - БІЗНЕСІНФОРМ № 11 '2014. – С. 30-35
5. Онегіна В.М. Формування системи державного регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників: автореф.дис. д-ра. екон. наук : 08.00.03/В.М. Онегіна. - Київ – 2008,- с. 33
6. Пархоменко Л.М. Цінова ситуація та вплив держави на ціноутворення на ринку цукру України Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2592>
7. Покатаєва О.В. Державне регулювання трансформації торговельно-економічних відносин: інституціональний підхід: монографія / О.В. Покатаєва. – Запоріжжя :Вид-во КПУ, 2009. – 408с.
8. Попович Т.М. Організаційно-економічний механізм регулювання ринку споживчих товарів: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03/ Т.М. Попович ; Тернопільський національний економічний університет. - Тернопіль – 2008, с.20
9. Посохов І.М. Державне регулювання цін на продукцію соціального значення: автореф.дис. ...канд. екон. наук : 08.00.03 / І.М. Посохов ; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. - 2009. – 19 с.
10. Сидор І. Державне регулювання цін на продовольчі товари: вітчизняна практика та необхідність її удосконалення / І. Сидор // Галицький економічний вісник. — 2012. — №1(34). — с.25-30 - (економіка та управління національним господарством)
11. Соболев Д. А. Економічні засади державного регулювання ринку яловичини: автореф.дис. канд. екон. наук : 08.00.03 /Д.А. Соболев. – Київ. – 2009, С. 22
12. Фігурка, М.В. Державне регулювання організаційних змін в теплоенергетиці житлово-комунального господарства України [Текст]: Автореферат дис...канд.екон.наук / М. В. Фігурка ; 08.00.03-економіка та управління національним господарством. — Тернопіль : ТНЕУ, 2010. — 20с.
13. Филюк Г.М. Природні монополії та їх регулювання у трансформаційній економіці України: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Г.М. Филюк ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2001. — 22 с. — укр.
14. Шпикуляк О.Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: теорія, методологія і організація: автореф.дис. д-ра. екон. наук : 08.00.03/О.Г. Шпикуляк. - Київ – 2010, - с.30
15. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-15 від 26.04.2014. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>
16. Закон України «Про ціни й ціноутворення» від 21.06.2012 № 5007-VI зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
17. Закон України № 1682-III від 20.04.2000 р. Про природні монополії // [електрон. ресурс]. – режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1682-14/conv/page2>
18. Постанова КМУ від 17 квітня 2008 р. N 373 «Про затвердження Порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання» {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ N 168 (168-2011-п) від 09.02.2011}. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/373-2008-%D0%BF>
19. Постанова КМУ від 13.06.2002 № 803. «Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/803-2002%D0%BF>

Ключові слова: ринок, споживчий ринок, продукти харчування, соціально-орієнтовані товари і послуги, регулювання, цінове регулювання.

Ключевые слова: потребительский рынок, продукты питания, социально-ориентированные товары и услуги, регулирование, ценовое регулирование.

Keywords: consumer market, food products, socially-oriented products and services, regulation, price regulation.

УДК 332.133.6

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ И ЕЕ РЕГИОНОВ В КОНТЕКСТЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ

Томарева-Патлахова В. В., к.э.н., доцент, Классический частный университет, г. Запорожье

Томарева-Патлахова В.В. Концептуальная модель социально-экономического развития страны и ее регионов в контексте экономических реформ.

В статье обосновано выбор и группирование факторов и условий социально-экономического развития региона, которые в последующем становятся ключевыми характеристиками конкурентоспособности региона. Эти факторы, которые следует учитывать при выполнении экономических реформ, должны обосновываться эволюцией разделения труда и воспроизводства в регионе или группе регионов. Учитывая поэтапный характер реформ и требования конкурентной среды региона, которая формируется под влиянием объективных факторов, автор выявил взаимосвязь между ключевыми характеристиками социально-экономического развития региона и качеством их управления в рамках концептуальной модели регионального развития. При этом управление совершается на оперативном, тактическом и стратегическом уровне государственной региональной политики. В статье подчеркивается, что каждый уровень обеспечивается своей группой факторов. Сформулированы принципы концептуальной модели регионального развития с учетом ступенчатости государственной региональной политики на разных уровнях управления. Такая ступенчатость подразумевает обеспечение конкурентоспособности региона за счет развития факторов обеспечивающих (оперативный уровень управления), факторов продуктивных (тактический уровень управления) и устойчивых факторов (стратегический уровень управления). Автор отмечает, что концептуальная модель социально-экономического развития регионов при реализации экономических реформ должна предусматривать использование обеспечивающих факторов для поддержки развития факторов продуктивной и устойчивой группы факторов, а не наоборот. В статье предложено схему модели регионального развития для выполнения экономических реформ в рамках государственной региональной политики. Выполнение основных направлений реформ должны базироваться на соответствующих объективных факторах. Для реализации такой модели предложено теоретический подход к эффективному механизму государственного мониторинга для выполнения экономических реформ.

Tomareva-Patlahova V. The conceptual model of national and regional economic development of in the context of economic reforms.

The article grounds the selection and grouping of factors and conditions for region socio-economic development. Selected factors are become the key characteristics of the region's competitiveness. These factors, that should be considered to implement the economic reforms, are to be supported by the evolution of division of labor and reproduction in the region or group of regions. According to the gradual nature of the reforms and the requirements of the